

Naturfaglig vurdering i forbindelse med planarbeid ved Vierndroget

Konsekvenser av planlagte tiltak

Alexander Nilsson / Helene Lind Jensen

Naturfaglig vurdering i forbindelse med planarbeid ved Vierndroget

Forfattere: Alexander Nilsson / Helene Lind Jensen

Publisert: 27.05.2022

Antall sider: 12 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Mopo arkitektur AS

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Nilsson, A og Jensen, H.L. 2022. Naturfaglig vurdering i forbindelse med planarbeid ved Vierndroget. Biofokus-rapport 2022-077. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Kalkskog / Død ved i kalkskog / Marianøkleblom / Blåveis / Vårerteknapp.

Foto: Helene Lind Jensen.

Biofokus rapport 2022–077

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8209-974-5

Gaustadalléen 21

NO-0349 OSLO

Org.nr: 982 132 924

post@biofokus.no

www.biofokus.no

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

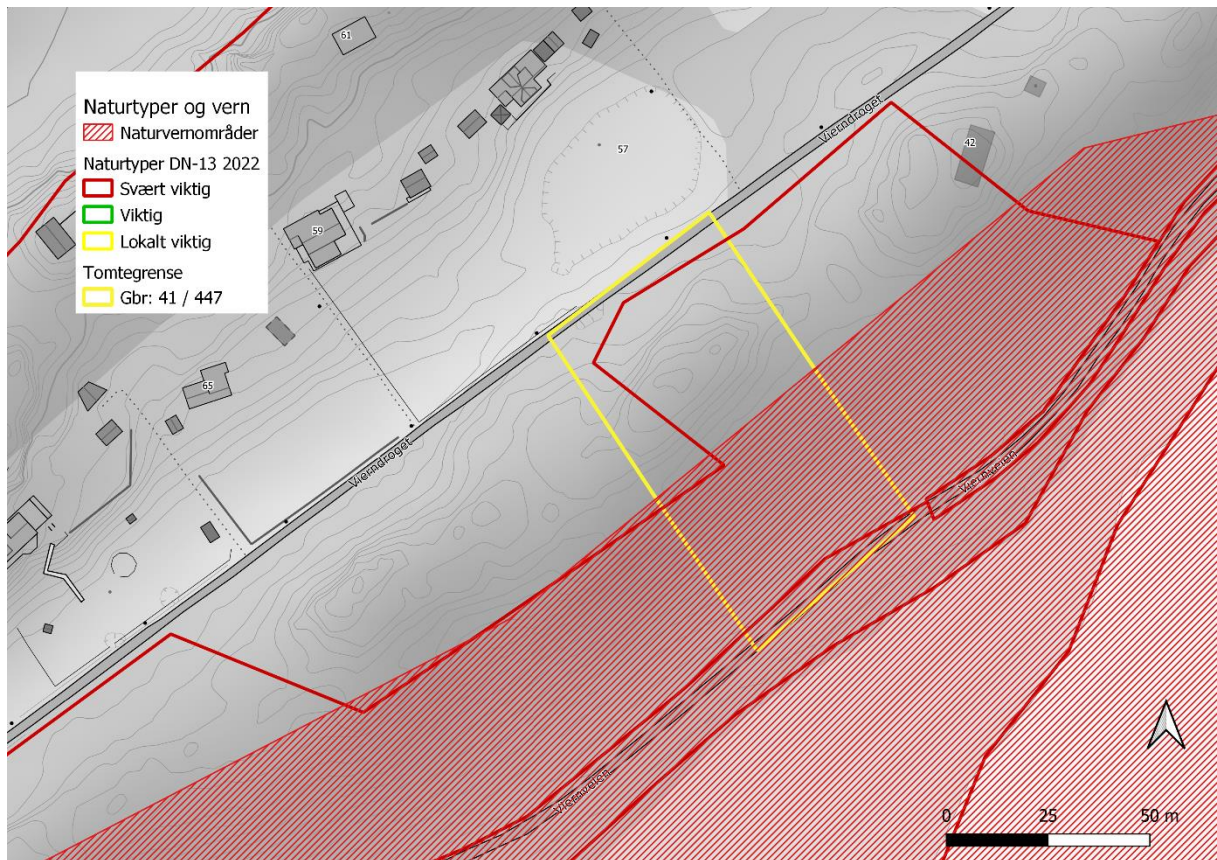
Biofokus har på oppdrag for Mopo arkitektur AS undersøkt hvordan naturverdiene i Vierndroget, gbr. 41/447, kan ivaretas på en best mulig måte ved planlagt oppføring av fritidsbebyggelse. Biofokus, ved Helene Lind Jensen og Alexander Nilsson, befarte tomta 20.5.22. Bestillingen var en detaljert undersøkelse av naturverdiene, samt konkrete forslag til hvordan oppføringen av fritidsbebyggelsen kan gjennomføres med minst mulig konflikt med de kjente naturverdiene på tomta. Det ble også etterspurt en mindre konsekvensvurdering. Hele tomta ble undersøkt, men hovedfokuset lå på arealet som ikke er innlemmet i naturreservatet.

1.2 Naturgrunnlag og historikk

Tomta ligger på Brønnøya i Asker kommune, en øy med et spesielt viktig naturmangfold som i nasjonal kontekst er mer eller mindre unikt. Berggrunnen på øya består av knollekalk, en bergart som danner grunnlag for våre aller rikeste naturtyper. Både knyttet til skog og åpen kalkrik engmark har øya svært høye naturverdier som må sees i sammenheng når tiltak skal utføres. Mange av naturtypene er rødlistet og er definert som utvalgte naturtyper i henhold til naturmangfoldloven. En rekke arter av truede sommerfugler har Brønnøya som et av få levesteder og de delene av øya som fortsatt har helt eller delvis intakt natur har en svært viktig funksjon for en rekke arter av moser, sopp, lav og karplanter i tillegg til insekter. Som en bakgrunn for naturverdiene som finnes på Brønnøya finnes mer stoff i rapport fra 2010 hvor hele øya ble kartlagt (Blindheim og Abel 2010).

1.3 Tidligere registreringer

Så å si hele tomta ligger innenfor en registrert A-verdi naturtype (svært viktig) med kalkgranskog (BN00084557), en naturtype som er rødlista som sårbar (VU) (Artsdatabanken, 2018). Den sørlige delen av tomta er vernet som naturreservat (Figur 1). De delene av naturtypelokaliteten som i dag er hogd og som består av tett løvkratt vurderes per i dag ikke å lenger å ha naturtypeverdi med verdi som svært viktig. Dette er vist med svart strek i Figur 2.

Figur 1. Gul avgrensning viser tomtegrensa som i stor grad finnes innenfor naturtypen kalkgranskog med A-verdi (svært viktig) og naturreservat (skravert rødt areal).

2 Metode

2.1 Datainnsamling

Kartleggingstema

Arbeidet har omfattet kartlegging av:

- Områder spesielt viktige for bevaring av biologisk mangfold (viktige naturtyper) etter DN-håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 2007) med tilhørende oppdaterte faktaark (Miljødirektoratet 2015).
- Utvalgte naturtyper i henhold til [Naturmangfoldloven](#) og [Forskrift om utvalgte naturtyper](#).
- Røddlistede naturtyper i henhold til Norsk rødliste for naturtyper 2018 (Artsdatabanken 2018b)
- Viktige viltområder og områdets landskapsøkologiske betydning.
- Levesteder for rødlistearter. Røddlistekategorier følger gjeldende norsk rødliste (Artsdatabanken 2021). Se vedlegg 2 for forklaring av kategorier.
- Forekomster av fremmede arter iht. Fremmedartslista 2018 (Artsdatabanken 2018a).

3 Resultater

3.1 Beskrivelse av undersøkelsesområdet

Eiendommen strekker seg i et transekt fra Vierndroget i nord over en kulle og ned mot sjøen i sør. Nordre del er hogd for en del år tilbake, mens det er eldre skog fra toppen og sørover. Det er kalkrik grunn i hele området og varierende løsmassedekke.

Deler av naturtypelokaliteten med kalkgranskog har i nord fått redusert verdi som skog, hvertfall i en periode, etter hogst for en del år tilbake. Denne delen (nord for kullen og svart strek i Figur 2) er i dag skog i hogstklasse 1 og 2 av hovedsakelig bjørk og osp. Kullen på tomte er grunnlendt med mye kalkberg i dagen, slik koller i kalkskog ofte er. Her finnes rikelig med kalkkrevende urter, samt gode forekomster av marianøkleblom (VU) som er sårbar på rødlista. Sør for kullen ned mot naturreservatgrensa er naturtypelokaliteten mer intakt og med skog i hogstklasse 4 og 5 i bedre tilstand. Også her forekommer stedvis mye marianøkleblom (VU).

3.2 Naturtyper etter DN-håndbok 13

Tabell 1. Oversikt over naturtypelokaliteter i undersøkelsesområdet. Beskrivelser finnes i vedlegg.

BN-nummer	Områdenavn	Naturtype	Utforming	Verdi	Areal (daa)
BN00084557	Vierndroget-Viernbukta	Kalkskog	Kalkgranskog	Svært viktig	21,8

Naturtypens avgrensning går etter hogst i dag sør for den svarte linjen i Figur 2.

3.3 Artsmangfold

Det er ikke gjort nøyere inventering av arter på eiendommen da det var noe tidlig på sesongen for dette. Det er imidlertid i dag en del forekomster av den sårbare karplanten marianøkleblom oppe på kollen og sørover mot naturreservatet. I dette området er det generelt rikere kalkvegetasjon med arter som kransmynte, kantkonvall, hvitmaure, markjordbær, blåveis, hengeaks, liljekonvall og teiebær. Potensialet for truede arter av jordboende sopp, karplanter, insekter, moser og lav er generelt høyt i kalkskog i Indre Oslofjord. Selv om slike ikke er direkte påvist på denne tomten fra kollen og sørover er vil disse arealene kunne ha en viktig funksjon for slike arter.

4 Konsekvensvurdering

4.1 Verdivurdering

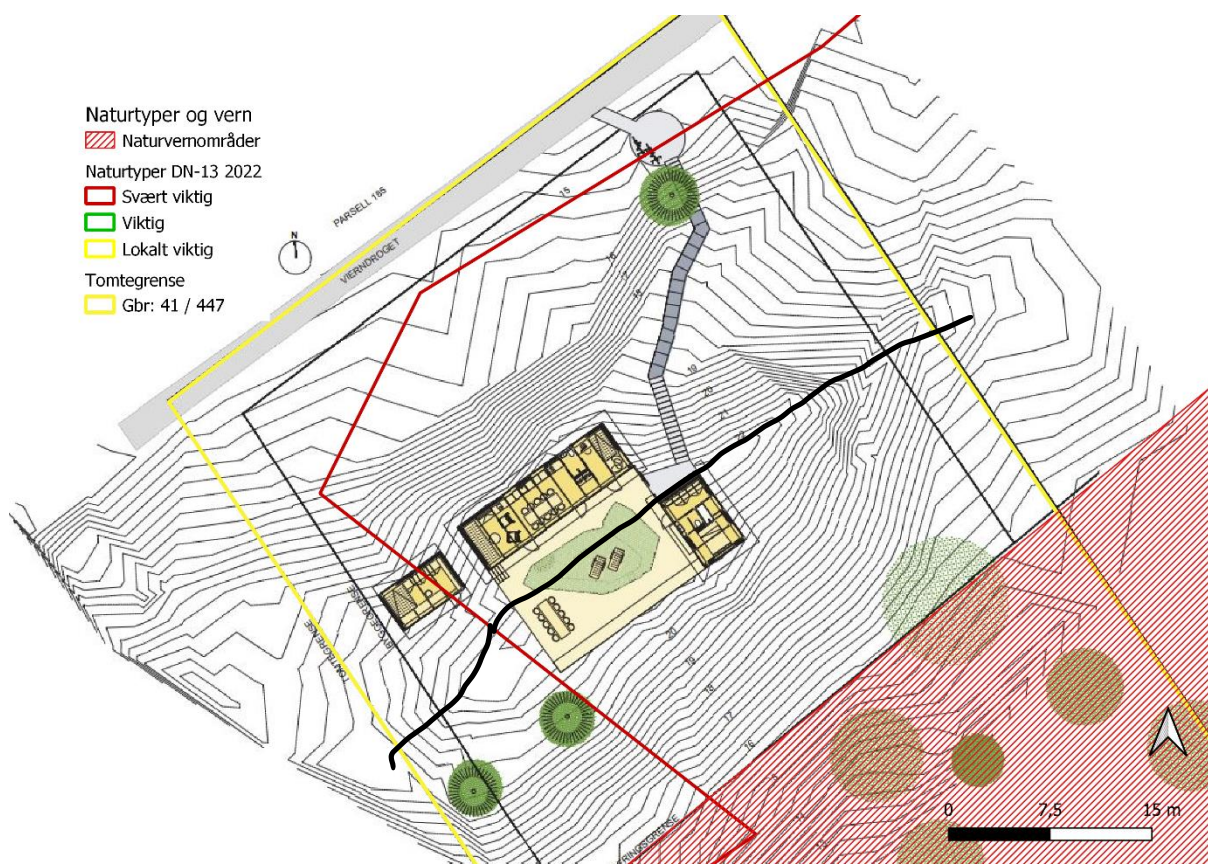
Naturtypen med grankalkskog som finnes innenfor tomten har fått verdi svært viktig (A-verdi) og er også rødlistet som sårbar naturtype. Naturtyper med A-verdi som er rødlistet som sårbare får etter M-1941 veileder «Svært stor verdi eller høyeste forvaltningsprioritet». For arealene sør for svart strek i Figur 2 gjelder denne verdivurderingen. For arealet nord for kollen hvor skogen er hogd for noen år siden har arealene en lavere verdi. Det er viktig å påpeke at også den nordlige delen vil kunne få viktige kvaliteter på sikt dersom området utvikle den type kalkskog som en gang fantes her. Området er derfor vurdert å ha noe-middels naturverdi.

Tabell 2. Tabell for verdisetting av delområder basert på Verditabell for naturområder i M-1941. Verdi nord og sør for svart strek i Figur 2.

Delområde	Ubetydelig verdi	Noe verdi	Middels verdi eller forvaltningsprioritet	Stor verdi eller høy forvaltningsprioritet	Svært stor verdi eller høyeste forvaltningsprioritet	Kommentar
Delområde 1 (Sør for kollen, figur 2)					—————	A-verdi av VU type gir svært stor KU verdi
Delområde 2 (Nord for kollen, figur 2)		—————				A-verdi av VU type gir svært stor KU verdi

4.2 Påvirkning

Tiltaket som er vist i Figur 2 viser at deler av tiltaket vil påvirke gjenværende del av naturtypelokalitet med verdi A. Tiltak i form av platting og lite bygg vil påvirke naturmiljøet i ganske stor grad på ca. 20 % av naturtypearealet, rundt toppområdet. En påvirkning i denne størrelsesorden og en påvirkning som vil gå ut over de mest grunnlendte og blomsterrike delene av lokaliteten gir i henhold til Miljødirektoratets KU veileder en påvirkning som «forringene effekt». Påvirkningen nord for kollen vurderes som «noe forringene effekt» da andelen som berøres er av lavere kvalitet. Tiltaket vil føre til beslag av leveområde for truet plante som er kartlagt og vil føre til økt fragmentering av skogsmiljøet. I tillegg til selve fotavtrykket til hytte, platting, gangvei m.m. vil det komme inngrep i forbindelse med bygging. Ordinær bruk av hytta i etterkant vil alltid forbruke en del areal og potensielt påvirke negativt restarealer som ikke blir direkte berørt. Arealet som berøres direkte er ikke veldig stort, men ettersom dette er et vanskelig reversibelt inngrep med potensiell lang restaureringstid, settes påvirkningen likevel høyt og relativt høyt (tabell 3).

Figur 2. Konfliktkart som viser planlagt utbygging sammen med opprinnelig naturtypeavgrensning, tomtegrense (gul strek) og naturreservat med rød skravur. Det er trukket en svart linje som trekker grensen mellom gjenværende kalkskogskvaliteter sør for linjen og mer uthogde og påvirket del av naturtypelokalitet nord for linjen.

Tabell 3. Tabell for vurdering av påvirkning på naturmangfold basert på M-1941.

Planen eller tiltakets påvirkning på delområdene	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet	Kommentar
Delområde 1 (sør for kollen, figur 2)				■		
Delområde 2 (nord for kollen, figur 2)			■			

4.3 Konsekvens

Konsekvensen av tiltaket på naturtypelokaliteten grankalkskog gis av en sammenveiling av naturverdi og grad av påvirkning. I dette tilfellet er det natur av stor verdi som er vurdert å bli «forringet» sør for kollen og natur av noe-middels verdi som er vurdert til å bli «noe forringet» nord for kollen. Dette gir en konsekvensgrad som vurderes som alvorlig naturskade (sør for svart strek i Figur 2). Arealet nord for

kollen har per i dag noe lavere verdi og dermed noe lavere fotavtrykk relativt sett. Her vurderes konsekvensgraden å være fra noe-betydelig miljøskade. Samlet sett vurderes konsekvensgraden av tiltaket til betydelig-alvorlig miljøskade, gitt plasseringen vist i figur 2. Flyttes tiltaket slik at det i større grad berører arealet nord for kollen fremfor sør for kollen, vil konsekvensgraden kunne reduseres noe.

5 Diskusjon

5.1 Hensyn og avbøtende tiltak

Den planlagte utbyggingen, slik den er illustrert i Figur 2, vil føre til irreversibel forringelse av verdifull natur i form av direkte arealbeslag, indirekte påvirkning over tid og fragmentering av landskapet. For å minimere naturskaden gis følgende råd:

Hensyn som bør tas for å minimere skade på naturverdiene / avbøtende tiltak:

- 1) Så få trær som mulig felles. Trær ned mot naturreservatet og som er innenfor gjenværende del av naturtypelokaliteten med grankalkskog må i så liten grad som mulig fjernes. Masser må ikke tilføres eller mellomlagres her. Det bør settes opp gjerder ifb. med anleggsfase for å beskytte resterende intakte deler av naturtypelokalitet grankalkskog samt naturreservat.
- 2) Fremmede planter må ikke sås ut i terrenget da det er fare for spredning og påfølgende forringelse av stedegen vegetasjon.
- 3) Trær nær hytta bør vurderes beskåret fremfor hogd. Det bør generelt jobbes for å få frem en åpen skog med gran og furu på hele eiendommen. Tette kratt kan åpnes opp og erstattes med enkelttrær. På sikt vil en slik forvaltning også bidra til mindre oppslag av løvtrær og naturlig utvikling av vegetasjonen.
- 4) Utsiktshogst ned mot naturreservatet, gjennom naturtypelokalitet, vil føre til ytterligere forringelse av naturverdier og bør derfor ikke gjøres. Tett granskog nærmest hytta kan tynnes forsiktig. Ta vare på furu og la de utvikle seg der de kommer opp.
- 5) Sti/vei opp mot bygningene bør være så smal og liten som mulig og legges skånsomt i terrenget for å unngå unødig arealtap.
- 6) Graving med maskiner for tilkobling på kloakk/vann medfører ofte spredning av fremmede arter, og luking av disse bør påses i årene etter utbygging til disse er helt borte.
- 7) Det bør vurderes om en alternativ plassering av bygg og terrasse kan være med å minske fotavtrykket til prosjektet.

Følges disse anbefalingene vil det redusere de negative konsekvensene av byggeprosjektet.

5.2 Vurderinger etter naturmangfoldloven

Direkte arealtap i kalkskogslokaliteten ved bygging av selve hyttene anslås til ca. 0,2 daa. Det forventes en viss grad av opparbeiding av utearealer, i all hovedsak på det arealet som er hogd tidligere, men også oppe på kollen hvor det er rimelig intakt kalkvegetasjon.

§ 8 (kunnskapsgrunnlaget): Naturtyper og karplanter vurderes som godt kartlagt. Området har et stort potensial for interessante (rødlistede) jordboende sopp, og området er ikke undersøkt for dette, i og med at feltarbeid er gjort utenfor soppsesong. Kunnskapsgrunnlaget vurderes likevel å være godt nok for området for å kunne verdivurdere arealene riktig, men det er grunn til å være føre-var hva gjelder spesielt sopp.

§ 9 (føre-var-prinsippet): Det er sannsynlig at det finnes et viktig arts mangfold av jordboende sopp i området og kanskje også enkelte moser og insekter. Det gjelder særlig den sørlige delen av området, innenfor gjenværende del av naturtypelokalitet. Det er lite sannsynlig at funn av arter vil føre til endringer i verdivurdering, som allerede er høy, for området. Men det kan ikke helt utelukkes.

§ 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning): Brønnøya ligger midt i kalkområdene i Indre Oslofjord, et område med svært viktige naturverdier, og som samtidig er utsatt for ekstremt høy utbyggingspress. All nedbygging av naturareal i og ved Indre Oslofjord bidrar til negativ samlet belastning på naturverdier i et regionalt perspektiv. Siden den større kartleggingen som ble gjennomført på øya i 2010 (Blindheim og Abel, 2010), er en rekke viktige kalkskogter blitt helt eller delvis hogd, på mange eiendommer har det blitt tatt få eller ingen hensyn ved oppføring av hus/hytter, fragmenteringen har økt og utbredelsen av fremmede arter har tiltatt kraftig mange steder som følge av ulike typer tiltak og manglende skjøtsel (Blindheim, 2020). I denne settingen vil et hvert nytt tiltak som forringer kartlagte naturtyper bidra til at den samlede, negative belastningen, i Indre Oslofjord blir større. For en del artsgrupper som beveger seg over større arealer, f.eks. sommerfugler og en del andre insekter, vil forekomst av egnet habitat på landskapsnivå (som i dette tilfelle vil bety hele Brønnøya) være relevant for å opprettholde levedyktige bestander. Hvis mengden egnet habitat blir for lav, f.eks. grunnet økt hyttebygging eller endring av naturmark til ikke-natur, vil bestandene kunne risikere å dø ut. Det samme gjelder en del typiske skogsarter som er avhengig av at skogteigene blir for små og fragmenterte. Den planlagte hytta i Vierndroget har isolert sett begrenset betydning for samlet belastning av kalknatur på Brønnøya. Over tid risikerer mange små tiltak spredt på de ulike eiendommene på øya å medføre en stor samlet reduksjon i øyas natur- og arts mangfold, som kommer i tillegg til eksisterende påvirkning.

§ 11-12 (miljøkostnader bæres av tiltakshaver / miljøforsvarlige teknikker): Naturmangfoldundersøkelsen blir bekostet av tiltakshaver. Utbygging er i samsvar med reguleringsplan.

Selve utbyggingen gjøres med så lite påvirkning som mulig, med lite permanent forringelse utover byggverkernes fotavtrykk, plattinger og trapp. Negativ påvirkning ved gjennomført hogst på eiendommen bør i størst mulig grad kompenseres, se Hensyn og avbøtende tiltak (5.1).

6 Referanser

- Artsdatabanken. 2018a. Fremmedartslista 2018. <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>
- Artsdatabanken. 2018b. Norsk rødliste for Naturtyper 2018. <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>
- Artsdatabanken. 2021. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>
- Blindheim, T. og Abel, K. 2010. Naturverdier på Brønnøya i Asker kommune. BioFokus-rapport 2010-4, s.72. BioFokus. OSLO. <http://biolitt.biofokus.no/rapporter/biofokus-rapport/biofokusrapport2010-4.pdf>
- Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2. utgave 2006 (oppdatert 2007). DN-håndbok 13. Direktoratet for Naturforvaltning. Trondheim. https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/54/handbok-13-080408_low.pdf
- Miljødirektoratet. 2015. Veileder for kartlegging, verdisetting og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann., s.38.

Vedlegg 1. Naturtypebeskrivelse

BN00084557

Kalkskog – Grankalkskog Verdi: A Areal : 21,8 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av BioFokus høsten 2009 i forbindelse med reguleringsplanarbeider på øya. Lokaliteten skal erstatte evt. tidligere registrerte naturtyper.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordøst på Brønnøya som i sin helhet består av rike kalkbergarter.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Langs hele Vierndroget går det en langstrakt kalkrygg med en blanding av kalkgranskog og kalkfuruskog. De delene av denne ryggen hvor det ikke har vært foretatt stripehogster for å fremme lysforhold for hytter er avgrenset som naturtypelokalitet. Skogen er forholdsvis gammel og det har dannet seg en del død ved i partier og stedvis er skogen ganske grovvokst. Det er noe løvinnslag av selje, bjørk, hassel, ask og lind. Det er forholdsvis god spredning på trealder og skogen fremstår som godt sjiktet. Vegetasjonen er rik med mye blåveis i feltsjiktet.

Artsmangfold: Skogen har potensial for å huse arter knyttet til både tresjiktet og død ved, samt markboende arter som f. eks. sopp. Mange sjeldne og trua arter har potensial for å leve i skogen. Området bør kartlegges bedre for å få synliggjort de verdiene som finnes. Lokaliteten ble kun kort befart i 2009 da reservatene ikke var høyt prioritert.

Del av helhetlig landskap: De kalkrike og sommervarme delene av Indre Oslofjord (Oslo, Asker og Bærum), og da øyene i særdeleshet i dag, er et av områdene i Norge, Norden og Nord-Europa med høyest artsdiversitet av insekter, karplanter, moser, sopp og lav. Grunnet nedbygging, ferdsel, opphør av landbruksdrift, kalkutvinning m.m. har tapet av opprinnelig natur vært svært stort de siste 100 årene (90-100 % tap mange steder i de bebygde områdene). Gjenværende områder har i tillegg blitt mindre og mer isolerte i forhold til tidligere. Alle gjenværende lokaliteter av en viss størrelse og kvalitet må derfor sees på som viktige for å ivareta mangfoldet på sikt noe som også gjenspeiles i verdivurderingen.

Verdivurdering: Svært viktig

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien [Biofokus rapport](#).

